

KO TE

KAHITI O NIU TIRENI.

HE MEA TA I RUNGA I TE MANA O TE KAWANATANGA.

PONEKE, TAITE, MEI 13, 1909.

Whakamana i te Paori Whenua Maori ki te Tuku Whenua i runga i te Rihi engari kua hei Whakataetae ma te Katoa.

PLUNKET, Kawana.

O T A A T E KAUNIHERA.

I te Whare o te Kawana, i Paneke, i tenei te tekau o nga ra o Mei, 1908.

Tu ana i reira :

KO TE RIGHT HONOURABLE SIR J. G. WARD, K.C.M.G., HEI TUMUAKI MO TE KAUNIHERA.

NOTEMEA kua whakaritea e tekiona waru o "Te Ture Whakatikatika i nga Ture Whenua Maori, 1902" (ka huaina i raro nei ko "taua Ture"), me whai-maha te Kawana i runga i te panuitanga i perehitia ki roto ki te *Gazette* me te *Kahiti* ki te panui i tetahi pihi whenua Maori, i etahi pihi whenua Maori ranei, ahakoa he wahi aua pihi no etahi poraka maha kaore ranei, a ahakoa e puritia ana aua whenua e nga tangata nona i runga i te baitara wehewehe kaore ranei, ara, ki te kii me tau aua pihi whenua ki te Poari hei tuunga Mo tetahi taone Maori, a i runga ano i taua panuitanga ki te tapa i tetahi ingoa mo taua taone.

A notemea i runga i tetahi panuitanga i tuhia i te toru o nga ra o Tihema, kotahi mano e iwa rau ma toru, kiia ana e te Kawana ko nga whenua kua uru ki roto ki taua panuitanga me tau ki te Poari Whenua Maori o Maniapoto-Tuwharetoa hei tuunga mo tetahi taone, a tapa ana te ingoa o taua taone ko "Taumarunui Taone Maori": A notemea kua whakatikatikaina taua panuitanga i ia wa i ia wa mo te taba anake ki nga robe o nga whenua kua uru ki taua taone.

A notemea kua whakaritea e tekiona tekau o taua Ture *inter alia* me tino whai-kaha whai-mana te Poari ki te whakahaere i aua whenua i runga i te hoko, i te rihi, i te whakawhitiwhiti, i tetahi atu tikanga ranei i runga i nga ritenga me nga aronga tera e whakatakotoria e te Kawana :

A notemea i runga i nga rekureihana i raro i tona ringa, i tubia i te tekau-ma-toru o nga ra o Pepuere, kotahi mano e iwa rau ma toru, whakatakotoria ana e te Kawana nga tikanga nga ritonga me nga aronga e tukutukua ai aua whenua .

A notemea i runga i Rekureihana 9 o aua rekureihana, kua whakaritea ko "nga tuku katoa mo aua rota, haunga ia nga rahui, a haunga hoki ina whakamanaha e te Kawana i roto i tona Kaunihera i runga i tetahi atu huarahi, kua e roa atu i te rua-tekau-ma-tahi nga tau o te rihi, a ko te moni reti hei te moni nui rawa e taea ana i taua wa, a kia kitea ai taua tu moni me tuku nga rihi katoa ki te akihana ki te tena [*tender*] ranei e tuwhera ana ki te katoa, i runga i ta te Poari e whakaaro ai he tika."

A notemea ko te whenua e whakaaturia nei i roto i te Kupu Apiti ki tenei kei roto a he wahi no te Taone Maori o Taumarunui, a he mea pai kia whai-mana te Poari Whenua Maori o Maniapoto-Tuwharetoa ki te tuku i taua whenua i runga i te rihi engari kua e tukua i runga i te akihana i te tena [*tender*] ranei e tuwhera ana ki te katoa.

Na reira, ko His Excellency te Kawana o te Tomioniona o Niu Tireni, i runga i te whakatutukitanga i nga mana kua whakawhiwhia ki a ia e taua Ture hui atu ki era atu mana katoa e whakaahai ana i a ia ki te pera, a i runga ano hoki i te kupu whakaatu atu me te kupu whakaae a te Kaunihera Whiriwhiri o taua Tomioniona, tenei ka whakamana i te Poari Whenua Maori o Maniapoto-Tuwharetoa ki te tuku i runga i te rihi ki te Kaunihera o taua taone i whakaturia i raro i "Te Ture Whakawhiwhi Mana Whakahaere ki nga Taone Maori, 1905," i te whenua e whakaaturia nei e te Kupu Apiti ki tenei hei tuunga mo tetahi pauna ma te katoa.

KAPU APITI.

KATOA tera pihi whenua kei te koko whaka-te-rato-ma-raki o Poraka XVIII o te Taone o Taumarunui, ara ko tetahi wahi o taua Poraka, tona nui i runga i te rurutanga kotahi eka. Nga robe; ki te raki ko Hakiaha Tiriti, e 321-1 nga riniki; ki te rato Paraone Tiriti, e 321-1 nga riniki; ki te tonga he raina e tau-a-rite ana ki te robe o te taha ki te raki, e 321-1 nga riniki; a ki te rawhiti he raina e tau-a-rite ana ki te robe o te taha ki te rato, e 321-1 nga riniki.

ALEX. WILLIS,
Karaka o te Kaunihera Whiriwhiri.

Kahiti—A.